

ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ "КРУШЕВАЦ"
СА ПОТПУНОМ ОДГОВОРНОСЋУ

Број 9162
08.11.2022 год.
КРУШЕВАЦ

ЈАВНО КОМУНАЛНО ПРЕДУЗЕЋЕ КРУШЕВАЦ СА ПО КРУШЕВАЦ

ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА

Специјалним резерватом природе „Осредак”
за 2022. годину

Крушевац,
новембар 2022. год.

Садржај

I	УВОД	1
II	ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЂЕНОГ ПОДРУЧЈА	2
III	ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРНИХ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЂЕНОГ ПОДРУЧЈА	3
	3.1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима	4
	3.1.1. Постојеће стање и основне карактеристике СРП „Осредак”	4
	3.1.2. Заштита и праћење стања и унапређења природних и створених вредности, приоритетни задаци на праћењу стања природних и створених вредности	4
	3.1.3. Чување заштићеног подручја	5
	3.1.4. Одржавање заштићеног подручја	7
	3.2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима	8
IV	Приоритетни задаци научно-истраживачког и образовног рада	8
V	Планирање, изградња и уређење подручја	10
	5.1. Мере и услови	
	5.2. Активности и учешће управљача на просторном планирању инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, санације подручја	11
VI	Промоција вредности заштићеног подручја	12
	6.1. Мере и услови	12
	6.2. Задаци на развоју културно-образовних и информативно пропагандних активности	12
	6.2.1. Промоција вредности заштићеног подручја	13
	6.3. Задаци на активности и развоју одрживог туризма	13
	6.3.1. Смернице за развој одрживог туризма	13
	6.3.2. План деловања на заштићено подручје у функцији развоја одрживог туризма	13
VII	Сарадња	14
	7.1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом и невладиним организацијама, суседним управљачима заштићених подручја	14
	7.1.1. Сарадња са научно истраживачким институцијама	14
VIII	Посебни послови и задаци	15
	8.1. Против пожарна заштита	15
IX	Извори финансирања	16

I Увод

Основ за израду Програма управљања Специјалним резерватом природе „Осредак” за 2022. год. је Уредба Владе Републике Србије о проглашењу Специјалног резервата природе „Осредак”(„Сл. гласник РС” број 17/20 од 28.2.2020 год.), која је ступила на снагу 06. 3. 2020.годинне.

Програм управљања Специјални резерватом природе „Осредак” за 2022. год. (у даљем тексту: Програм управљања) урађен је у складу са чл. 54. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18, 71/2021 закон и чл. 8), Уредбе о проглашењу Специјалног резервата природе „Осредак” и Планом управљања СРП „Осредак” за период од 2021-2030.год. за које је Министарство заштите животне средине дало сагласност, бр.353-02-02405/21-04, 15.10.2021.год.

Програм управљања је израђен у складу са прибављењем решењем Завода за заштиту природе Србије о условима заштите природе за израду програма управљања Специјалним резерватом природе „Осредак” за 2022. год. (03 бр.022-3032 од 5.10.2021.)

Чланом 6. Уредбе за управљача је одређено Јавно комунално предузеће „Крушевац” са потпуном одговорношћу Крушевац.

Специјални резерват природе „Осредак” позициониран у централном делу Републике Србије, на обалама Западне Мораве, сврстан је у II категорију заштите-заштићено подручје регионалног, односно великог значаја.

СРП „Осредак” административно припада граду Крушевцу (обухвата просторе катастарских општина Кукљин, Бела Вода и Глободер) и мањем делу општине Трстник (обухвата простор катастарске општине Бресно Поље). Површина СРП „Осредак” износи 245,75 ха, од чега је 6,62 ха (0,37%) у државном власништву, а 239,13 ха (99,63%) у приватном власништву.

На подручју СРП „Осредак”, утврђени су режими заштите II и III степена.

Режим заштите II степена, укупне површине 153,14 ха односно 62,60% површине СРП „Осредак” простире се на територији катастарских општина Бресно Поље, Беле Воде, Кукљин и Глободер.

Режим заштите III степена укупне површине 92,61 ха односно 37,40% површине СРП „Осредак” обухвата преостали део заштићеног подручја који није обухваћен режимом заштите II степена.

II Циљеви заштите , очувања, унапређења и одрживог коришћења заштићеног подручја „Осредак”

Концепт управљања специјалним резерватом природе заснива се на заштити природних вредности и ресурса, укупне биолошке и геолошке разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, туристичких, културних и рекреативних потреба, у складу са начелима заштите природе и одрживог развоја.

Програм управљања садржи:

- приказ главних и створених вредности, природних ресурса,
- оцену стања животне средине заштићеног подручја,
- преглед конкретних активности, делатности и процеса, који представљају фактор угрожавања заштићеног подручја,
- дугорочне циљеве заштите, очувања и унапређења,

- анализу и оцену услова за остварење тих циљева,
- приоритетне активности и мере на праћењу стања,
- заштити и унапређењу природних и створених вредности,
- приоритетне задатке научно истраживачког и образовног рада,
- планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности,
- развоју и унапређењу простора, просторну идентификацију планских намена и режима коришћења земљишта,
- активности на промоцији вредности заштићеног подручја,
- облике сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности.
- активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања, финансијска средства и друге материјалне претпоставке за извршење поверених послова у управљању заштићеним подручјем и начин њиховог обезбеђења.

Могућности и ограничења за остваривње наведених циљева:

- Оцена услова за остваривање наведених циљева:

Управљање заштићеним подручјем Специјалног резервата природе „Осредак” и планирање радова и активности на заштити и развоју одређено је општим условима који проистичу из Закона о заштити природе.

- Ово заштићено подручје је према установљеном режиму заштите отвореног типа, односно слободно за посећивање и разгледање.

- Погодности и предности су: повољан географски ,заштићено подручје налази се у незагађеној средини. Туризам се може развијати у више облика (школски , пословни, спортско рекреативни, манифестациони, сеоски и здравствени туризам). Такође постоји велико интересовање научника из наше земље и иностранства за истраживање биодиверзитета и геодиверзитета. Богатство биљног и животињског света, очувана животна средина, у границама резервата постоје услови за производњу здраве хране, калемарство, пчеларство и др.

Неки од ограничења и недостаци су: већински део тј. 99% површине резервата је у приватном власништву, велики број улаза у резерват (4) које је тешко контролисати истовремено, непостојање улазних капија, недовољан број чувара и опремљеност чуварске службе.

Као важан фактор угрожавања простора СРП „Осредак” је, загађење простора смећем, шупом и разним хемијским средствима у великим количинама, што ће бити један од основних задатака, Управљача ЗП да спречи даље загађење и деградацију природних станишта.

Угроженост од дејства великих вода, уситњеност парцела приватног власништва, неадекватна употреба хемијских средстава и др.

На истраживачком подручју нема туристичких објеката нити њихове инфраструктуре, као ни програма боравка у природи. Научне и образовне институције немају програме теренске наставе у природи и извођењу научно истраживачких пројеката, осим у домену биологије.

Овим се смањују и оквири планирања споменутих активности на СРП „Осредак”.

III. ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊА ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЂЕНОГ ПОДРУЧЈА

У циљу заштите , одржавања, праћења стања и унапређења природних и створених вредности, спроводе се следеће приоритетне мере и активности:

3.1. ПРИОРИТЕТНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА УПРАВЉАЊУ ПРИРОДНИМ ВРЕДНОСТИМА

У специјалном резервату „Осредак” свакодневне активности чувара су надзор и чување специјалног резервата природе у циљу превентивне заштите, природних вредности. Чувари воде теренске дневнике у којима бележе све уочене промене настале у резервату и предузетим мерама и забранама (прекид радње, забрану радње, налог за враћање у претходно стање). Чувари надгледају спровођење режима заштите као и коришћење простора и површина од стране корисника простора и посетилаца, са акцентом на поштовање услова заштите природе надлежног органа Завода за заштиту природе. У плану је наставак ових послова у котинуетету .

Реализација стручних послова на изради и спровођењу управљачке документације:

- Израда годишњег програма управљања, извештаја о остваривању програма управљања, израда месечних извештаја, израда финансијских спецификација, праћење финансијске документације, Акта о унутрашњем реду и чуварској служби, заснивање информационог система;
- Формирање базе података, у функцији управљања, коришћења, и мониторинга у заштићеном подручју,
- Уређење простора и локалитета, за потребе туризма и рекреације (израда кућице за чуваре и платоа за паркинг заштићеног простора, постављање клупа, столова, канти за отпад, осматрачнице за птице, смероказа итд.)
- Уклањање отпада и механичко уклањање инвазивних врста,
- Спречавање активности које могу да наруше природне вредности заштићеног подручја као што су сечење дрвећа, образовање депонија, изловљавање риба, узнемиравање птица, паљење биљног покривача (било какве промене нарушавања, уништавања, и промена површина под природном и полуприродним вегетацијом);
- Обележавање еколошких датума, промоција вредности заштићеног подручја кроз следеће активности, штампање промотивног материјала, сарадњом са туристичком агенцијом и израдом програма за еко туристе, организовање и подршка школама у природи;
- Промоција кроз медије, штампањем промотивних материјала итд.;
- Спровођење мера заштите природних вредности подручја у случају акцидентних ситуација;
- Активности на уклањању смећа, и уклањању инвазивних врста које би нарушиле постојеће аутохтоне врсте;
  - У плану је сарадња са локалном самоуправом са циљем очувања и унапређења заштићеног подручја,
- Обележавање еколошких датума у образовним установама;
- Обезбеђивање услове, мишљења, сгласности, од свих надлежних органа, организација у установа за све радове на заштићеном подручју,
- Акта о накнадама,
- Стимулисати развој активности и делатности које су дозвољене на заштићеном подручју.

3.1.1. Постојеће стање и основне карактеристике СРП„Осредак”

- На терену су обележене границе резервата у складу са правилником који регулише обележавање заштићених природних добара. По потреби ће се обележавање граница обновљати.

3.1.2. Заштита и праћење стања и унапређење природних и створених вредности Приоритетни задаци на праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности

Заштита се пре свега огледа у праћењу стања природних и створених вредности овог подручја као и унапређење истих.

- Чување заштићеног подручја и спровођење прописаних режима заштите;
- Доношење плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби утврђен актом о заштити;
- Обележавање и одржавање граница заштићеног подручја;
- Обезбеди неометано одвијање природних процеса;
- Давање сагласност за обављање научних истраживања, извођење истраживачких радова, снимање филмова и даје друга одобрења у складу са законом и Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби;
- Праћење кретања и активности посетилаца;
- Вођење евиденције о људским активностима, делатностима и процесима који представљају фактор угрожавања и оштећења заштићеног подручја и о томе доставља податке Заводу и Министарству;
- Промовисање заштићеног подручја кроз медијско приказивање и штампање промотивног материјала;
- Вођење евиденције о природним вредностима и о променама достављање података Заводу за заштиту природе.
- Картирање и редовно праћење заштићених, ретких и угрожених врста од великог је значаја.
- Праћење стања и очување заједнице угрожених врста жутог локвања (*Nuphar lutea* L.) као строго заштићене врсте.
- Праћење стања и очувања биљних врста, остатака мезофилних лужњакових шума, *Quercion roboris* задржаног на малом простору, заједница беле врбе (*Salix alba* L.), крте врбе (*Salix fragilis* L.), бела топола (*Populus alba* L.), црна топола (*Populus nigra* L.), ракита (*Salix purpurea* L.), затим гроњасте шиљ (*Ruscus glomeratus* L.), чичак (*Arctium lapa* L.), раставић (*Equisetum arvense* L.), зова (*Sambucus nigra* L.), гавез (*Symphytum officinale* L.).
- Праћење стања мочварних станишта у долини Западне Мораве, сплета старих рукаваца, мртваја и десетине новонастлих језераца вађењем песка.
- Праћење стања на очувању станишта птица која су део коридора миграције као и обезбеђење услова гнежђења ретких и заштићених врста, око 83 врста, тренутно стање.
- Праћење станишта и стања рибљих популација, водоземаца, гмизаваца и сисара. Од риба аутохтоне врсте генерално су добро очуване, али су угрожене од стране алохтоних врста. Око 12 врста на основу података риболоваца.

- Праћење станишта и стања водоземаца, присутне су обична крастава жаба (*Bufo bufo*), зелена крастава жаба (*Pseudepidalea viridis*), велика зелена жаба (*Pelophylax ridibundus*), затим гмизаваца, барска коњача (*Emys orbicularis*), смукa (*Zamenis longissimus*), белоушке (*Natrix natrix*), рибарице (*Natrix tessellata*). И осам врста сисара (видра, ласица, дивља мачка, срна, лисица, зец...)
- Проучавање природних вредности у циљу унапређења, где се посебна пажња усмерава ка хидробиолошким истраживањима у циљу израде плана за унапређење воденог режима,.
- Остала истраживања везана за инвентаризацију природног добра, али и за могућност унапређења.
- На основу ових истраживања и мониторинга, стећи ће се прави увид у промене које настају у резервату и моћи ће се сагледати ефекти мера заштите које се спроводе.
- Планирају се активности као што су ревитализација природних станишта, уклањање инвазивних врста, чишћење и освежење канала и др.

3.1.3. Чување заштићеног подручја

У складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби Специјалног резервата природе „Осредак” службу чине, руководилац службе чувара заштићеног подручја и два чувара заштићеног подручја.

Чуварска служба обавља надзор и чување у заштићеном подручју „Осредак” у сарадњи са осталим корисницима простора. Чување и надзор је континуирани задатак који се спроводи у циљу превентивне заштите природних и створених вредности. Чувари у заштићеном подручја су запослени у сталном радном односу, имају положен стручни испит за чуваре заштићеног подручја према важећем Правилнику о полагању стручног испита, за чуваре заштићеног подручја („Сл. гласник РС”, бр. 117/2014). Чувари поседују и службену легитимацију у складу са Правилником о обрасцу легитимације чувара заштићеног подручја („Сл. гласник РС” број 117/2014) и униформу која је у складу са правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Сл. гласник бр. 105/2020).

Њихов рад обухвата : Заштиту и чување СРП „Осредак”, контролу поступања у складу са Законом о заштити природе, спровођење законских прописа и Аката из области заштите природе.

Чување и спровођење унутрашњег реда у заштићеном подручју је приоритетни задатак и одвоја се у континуитету. Активности су усмерене ка циљу превентивне заштите, очувања и унапређења, заштићеног подручја. Чувари контролишу спровођење правила унутрашњег реда у заштићеном подручју.

Чувари обилазе свакодневно и утврђују да ли има битних промена и нарушавања режима заштите, контролишу границе, постављање ознака, прате кретање и активности посетилаца, прикупљају податке о људским активностима које представљају фактор угрожавања и оштећења заштићеног подручја, достављају те податке надлежним институцијама. Чувари учествују у активном против пожарном дежурству у критичним периодима године и пружа помоћ стручним лицима који изводе планске активности на терену.

О свим активностима води се дневник чувара у коме се бележе све промене у заштићеном подручју као и предузете радње и спроведеним активностима и достављају се руководиоцу. По потреби стручна служба прати стање и подноси пријаве инспекцији, или судији за прекршаје и кординира праћење поштовања услова заштите природе.

Управљач планира за 2022. год. поставање знака за обележавање забране ложења ватре, набавку униформе за чувара, набавка опреме за праћење, посматрање, GPS уређај, батеријске лампе, лименог чамца са додатном опремом који ће користити у сврхе мониторинга акватичне флоре и лакшег обиласка бара, због природе терена који је теско приступачан.

- Планирани трошкови зараде чувара заштићеног подручја:

Планирана средства за бруто зараде два чувара заштићеног подручја (дин.)		Извршилац посла
..... 1.898.000,00		
МЗЖС	1.440.000,00	ЈКП Крушевац
Управљач	458.000,00	

-Планирана средства за остале материјалне трошкове чуварске службе(гориво)

Планирана средства за за гориво службеног теретног возила (дин.)		Извршилац посла
.....250.000,00		
Управљач	250.000,00	ЈКП Крушевац

Набавка лименог чамца обавиће се у циљу лакшег обиласка и праћења стања бара,коју би обављали чувари, као и за мониторинге акватичне вегетације која је планирана у неком наредном периоду и мониторинга фауне.

Планирана средства за куповину лименог чамца са додатном опремом, (дин.)		Извршилац посла
.....100.000,00		
МЗЖС	100.000,00	ЈКП Крушевац

Планирана средства за GPS уређај, батеријске лампе (дин.)		Извршилац посла
.....60.000,00		
Управљач	60.000,00	ЈКП Крушевац

Планирани трошкови за израду чуварске униформе (дин.).....120.000,00		Извршилац посла
МЗЖС	60.000,00	
Управљач	60.000,00	

3.1.4. Одржавање заштићеног подручја

Мере одржавања заштићеног подручја путем следеће активности:

На стручном делу послова израде и реализације планских докумената ангажоване су стручне службе ЈКП-Крушевац, са ПО Крушевац. Управљач у стручном делу послова 2022. год. планира израду следећих докумената: Програма управљања СРП „Осредак” за 2023.год., извештај о остваривању програма за 2022. год.

Израду управљачких аката, спровођење управљачких докумената и контрола спровођења истих су додатни послови сручног особља запосленог код управљача.

Планирана средства за трошкове бруто зараде за израду управљачких докумената:

Планирана средства за трошкове стручног особља (дин).....		Извршилац посла
МЗЖС	80.000,00	ЈКП Крушевац

- Обезбеђивање услова, мишљења и сагласности, од свих надлежних органа, организација и установа за све радове у заштићеном подручју.

Управљач планира усавршавање и теренску обуку, како би се проширила знања чуварске службе и подигла њихова способност за препознавање природних вредности из домена биљног и животињског света.

- Управљање отпадом представља континуирану активност која ће се спроводити и у наредном периоду. Односи се на обилазак пешачке стазе и локација са постављеним мобилијарима. Комунални отпад се сакупља у кесе и тернским или теретним возилом одвози на депонију у Срњу. Сваки отпад и вишак материјала који настане приликом извођења радова уклониће се ван заштићеног подручја. У сарадњи са комуналном инспекцијом и Градском управом планира се и уклањање мањих депонија са обода заштићеног подручја.

Обнављање граница заштићеног подручја обављаће се по потреби, израда и постављање инфо - табли је у плану као и израда и постављање путоказа - туристичка сигнализација, одражавање и поправка постојећих табли, с обзиром да су често изложене уништавању.

Планирана средства за одржавање граница(дин.)		Извршилац посла
Управљач	10.000,00	ЈКП Крушевац

У програму за предстојећу 2022. годину стоји:

Прикупљање и одвожење отпада са заштићеног подручја.

Планирана средства за трошкове уређења простора, чишћење и изношење смећа:

Планирана средства за чишћење и изношење смећа и шута (динара)		Извршилац посла
.....1.000.000,00		
Буџет јединице локалне самоуправе	800.000,00	ЈКП Крушевац
МЗЖС	200.000,00	

Кошење траве и механичко уклањање инвазивних врста биљака, као што су багремац, амброзија и др.

Планирана средства за трошкове за механичко уклањање инвазивних врста биљака

Планирана средства за трошкове за механичко уклањање инвазивних врста биљака (дин)		Извршилац посла
..... 1.000. 000,00		
Буџет јединице локалне самоуправе	800.000,00	ЈКП Крушевац
МЗЖС	200.000,00	

Заснивање базе података у циљу управљања и одржавања заштићеног подручја, планира се у наредној 2022.години.

Планирана средства за заснивање базе података(дин)		Извршилац посла
.....20.000,00		
Управљач	20.000,00	ЈКП Крушевац

3.2. Приоритетне мере и активности на управљању у културно историјским вредностима

Планира се активно учешће у промоцији некадашње бање, изворишта минералне воде, спомен црква, Велика чесма, Вајрска школа Беловодски пешчари, Беловодска розета, Васкршња туџијада јаја, Богојављенска пливачка такмичења...

IV Приоритетни задаци научно истраживачког и образовног рада

Специјални резерват природе „ Осредак, има добру основу за научна истраживања у разним областима у циљу сталног унапређења и што стручнијег и квалитетнијег управљања. Научно - истраживачка функција се огледа у примени заштићеног природног добра као објекта за многа фундаментална и примењена истраживања, превасходно се односи на разна еколошка истраживања и истраживања на пољу конзервационе биологије, с обзиром на чињеницу, да је ово пордучје до сада недовољно истражено.

Планира се наставак започетог мониторинга биљака и почетак мониторинга животињских врста, где ће се одредити индикатор врсте које ће се редовно пратити. Институт за крмно биље Крушевац који са Заводом за заштиту природе Србије спроводе активности научно истраживачког рада, којим ће се стећи прецизнији увид у саставу флоре као и променама које настају у заштићеном подручју. Након завршетка истраживања управљачу је обавезно достављање података и публикованих резултата. На основу чега ће се спровести мере заштите као и формирање базе података у функцији управљања.

У плану је наставак праћења стања и предузимање мера за очување и унапређење заједница белих и крних врба, беле и црне тополе, остатка лужњакових шума, ракита, очување угрожених врста жутог локвања, гроњастог шиља, чичка, раставића, гавеза, зове..

Мониторинг биљака наставиће се у наредној 2022.години.

Планирана средства за трошкове мониторинга биљака:

Планирана средства за трошкове мониторинга биљака (дин.).....		Извршилац посла
	300.000,00	
МЗЖС	300.000,00	ЈКП Крушевац

-У плану је за 2022. годину, мониторинг акватичних бескичмењака, као и хидролошко истраживање у циљу ревитализације и освежавања старих рукаца и бара. Планира се израда пројекта за хидролошко истраживање којим ће се увидети стање бара и рукаца како би се освежиле водом из Западне Мораве и циљу ревитализације истих. За израду програма за ревитализацију обратићемо се надлежним институцијама за те послове.

Планирана средства за трошкове мониторинга акватичних бескичмењака :

Планирана средства за трошкове мониторинга акватичних бескичмењака (дин.).....		Извршилац посла
	120.000,00	
МЗЖС	120.000,00	ЈКП Крушевац

V. ПЛАНИРАЊЕ , ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

5.1. Мере и услови

Подручје под заштитом обухвата мочварне терене у долини Западне Мораве, која се састоји од сплета старих рукаваца, мртваја и десетине новонасталих језера. Оваква морфологија терена указује да нема погодности за формирање сталних ни привремених насеља нити објеката шире изградње.

План за изградњу и уређење заштићеног подручја морају бити усаглашени са успостављеним режимима заштите где се издвајају просторне целине другог и трећег степена заштите. Базираће се на општим мерама и условима који ће бити основ спровођења, конкретних задатака и активности.

Површине на којима је утврђен режим заштите II степена, на подручју специјалног резервата природе „Осредак”, спроводи се активна заштита, ради очувања и унапређења природних вредности посебно кроз мере управљања популацијама дивљих врста, одржавање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

На површинама са режимом заштите II степена непосредно се примењују забране радова и активности које су као такве уређене чланом 35. Закона о заштити природе.

Радови и активности ограничавају се на :

- Изградњу мањих објеката за презентацију природних вредности, у складу са потребама еко туризма.
- Регулацију и делимично преграђивање водотокова у летњем периоду у циљу усмеравања воде са Западне Мораве у стара корита због потреба рибљег фонда и вегетације.
- Одржавање макадамских путева и стаза који не утичу негативно на биљни и животињски свет, на њихова станишта, природне вредности и лепоту предела.
- Риболов - рекреативни и научно истраживачки, али се у појединим деловима водотокова може забранити ако су значајни за репродукцију
- Сакупљање и транспорт отпада.

На површинама специјалног природног резервата на којима је утврђен III степен заштите, неопходно је придржавање мера заштите, проактивна заштита која подразумева управљачке интервенције у циљу рестаурације , ревитализације и укупног унапређења заштитног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката и културно историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора. Чланом 35. Закона о заштити природе примењују се одређене забране радова и активности којих је неопходно придржавати се. Забрањује се:

- изградња хидротехничких објеката (брана и акумулација), изградња хидроелектрана на водотоцима или њиховим деловима на читавом заштићеном подручју.
- формирање мрцинилишта;
- уношење генетички модификованих организама;
- непланско и нестручно порибљавање вода ;
- узнемиравање птица, посебно у периоду гнезђења;
- обављање радова којима би се нарушила морфологија терена, нарушиле естетске и амбијенталне вредности на било који начин нарушио интегритет заштићеног подручја и нарушиле карактеристике његове примарне вредности.

5.2. Активности и учешће управљача на просторном планирању, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре санација подручја

Јавно комунално предузеће има у свом саставу РЈ Зеленило, која се бави одржавањем јаних зелених површина. У складу са ценовником за одржавање јавних зелених површина на територији града Крушевца које достављамо Градском већу града Крушевца на сагласност, добијамо могућност за набавку, израду и постављање, мобилијара, столова, путоказа итд.

Израда чуварске кућице на платоу за изградњу будућег визиторског центра као и паркинга заштићеног подручја:

Планирана средства за трошкове израде чуварске кућице (дин).....		Извршилац посла
600.000,00		
МЗЖС	500.000,00	ЈКП Крушевац
Управљач	100.000,00	

Израда осматрачнице за птице:

Постављање столова са надстрешницама - печурке:

Планирана средства за осматрачница за птице и израда стола са надстрешницом (дин).....		Извршилац посла
150.000,00		
Управљач	150.000,00	ЈКП Крушевац

Уређење и одржавање пешачко - едукативних стаза:

Планирана средства за трошкове уређења простора - израде пешачко едукативних стаза(динара)		Извршилац посла
.....35.000,00		
Управљач	35.000,00	ЈКП Крушевац

Постављање инфо- едукативних табли (две табле):

Планирана средства за трошкове израде и постављање едукативних табли на стазама (динара)		Извршилац посла
.....30.000,00		
Управљач	30.000,00	ЈКП Крушевац

VI. ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

6.1. Мере и услови

Активности у области промоције заштићеног подручја, представљају котинуиран задатак којим се врши позитиван утицај на стварање представе о значају заштићеног подручја, приказују вредности и дају конкретне информације свим корисницима и становништву. Основни циљ је заштита и популаризација вредности заштићеног подручја и утицај на веће интересовање посетиоца.

6.2. Задаци на развоју културно- образовних и информативно пропагандних активности

Културно образовне и информативно пропагандне активности заснивају се на подизању свести становништва и потребе заштите природних вредности и потенцијала заштићеног подручја, њиховог активног укључивања у заштиту и одрживо управљање ресурсима као и привлачење што већег броја посетиоца. Задаци се остварују кроз наведене активности:

Информисање путем јавних гласила (Локалне ТВ и радио станице, штампани медији). За те сврхе нису планирана финансијска средства, јер се сваке године склапају Уговори са наведеним ТВ станицама: РТК Крушевац, ТВ Јефимија и РТВ Плус и са штампаним медијима : Недељни лист , лист „Победа”и Новине „Град”. Презентација и информисање кроз јавна гласила ће се наставити у континуитету, поред делатности које обављамо и промовишемо свакодневно у наведеним медијима, вршиће се информативно-пропагандне активности за мере и активности које као управљачи обављамо за СРП „ Осредак”

Интернет презентација заштићеног подручја (званични сајт и профил ЈКП Крушевац).

Обележавање значајних датума (Дан заштите природе -11.април; Дан планете Земље - 22.април; Дан животне средине -5. јун; организовањем еко пулта на прометним местима у граду са поделом пропагандног материјала, организовањем школског часа у основним школама)

Обезбеђење доступности аката које доноси Управљач, као што су Планови и Програми управљања и др.докумената.

Сарадња са туристичком организацијом у Крушевцу, која промовише и заштићено подручје које се налази на територији града Крушевца (сајмови).

Постављањем информативних табли на прилазним правцима заштићеног подручја

6.2.1 Промоција заштићеног подручја

Планира се израда екотуристичке карте и штампање промотивног материјала (брошуре и мапе за оријентацију у заштићеном подручју).

Планирана средстава за штампање материјала(флајра).

Плана средства за штампање промотивног материјала (дин) 50.000	Извршилац посла
Управљач	50.000 ЈКП Крушевац

6.3.Задачи и активности на на развоју одрживог туризма

6.3.1. Смернице за развој одрживог туризма

На подручју СРП,, Осредак” не постоје туристички објекти, иако се о туризму у правом смислу те речи, не може говорити, заштићено подручје ипак поседује потенцијал за развој туризма и то пре свега еко туризма који се заснива на природним одликама подручја који су усклађени са локалним иницијативама у области одрживог туризма.

Туристичка организација са својом екипом је обишла терен и планира се у будућности интензивнија сарадња са њима. На предлог управљача да се туризам може развијати у више праваца, а посебно за школски, манифестациони, спортивно - рекреативни, сеоски, здравствени, велику заинтересованост за промоцију заштићеног подручја исказало је еколошко друштво „Беловодски пешчари” из Беле Воде. Сам географски положај заштићеног добра, има идеалне услове за научно истраживање таквог простора и развој речног туризма. У близини резервата налазе се извори минералне воде. За ово подручје као за едукативни простор заинтересоване су основне и средње школе са подручја Крушевца, Трстеника и околних општина, такође су потенцијално заинтересовани и биолошки смерови Универзитета у Нишу, Крагујевцу, Шумарска школа из Крагујевца. За 2022.годину планира се интензивнија сарадња са наведеним институцијама ради унапређења и боље заштите.

6.3.2.План деловања на заштићено подручје у функцији одрживог развоја туризма

Да би се покренуо развој одрживог туризма први предуслов је унапређење и повезивање садржаја заснованих на природним одликама. Заштићена подручја су веома погодна за развој туризма као актуелне туристичке дестинације. Презентација и одрживо коришћење природних и створених вредности, обезбеђује се еколошки јавни интерес, као и развој локалних заједница. Кроз уживање туриста, рекреацију и едукацију, врши се и промоција самог подручја. Сарадња локалне самоуправе је од великог значаја

VII. САРАДЊА

Управљач ЈКП „Крушевац” има успостављену сарадњу на свим нивоима од државних институција до локалне самоуправе. Првенствена обавеза Управљача је сарадња са Министарством заштите животне средине, Заводом за заштиту природе Србије, са надлежним инспекцијским органима републичким и локалним, Институтом за крмно биље-Крушевац, Институтом за одрживи развој и заштиту животне средине „Зелени круг”, који је у еко листу промовисао СРП „Осредак”. Сарадња са локалном самоуправом је приоритет, где се мора тежити уважавању свих интереса и изради планова и програмских циљева, изради пројеката за средства из донација, у складу са општим интересом заштите, очувања и унапређења свих вредности заштићеног подручја.

7.1 Сарадња и партнерство са локалним становништвом и невладиним организацијама, суседним управљачима заштићених подручја

У циљу реализације сарадње и партнерства са локалним становништвом, власницима и корисницима непокретност у резервату, Управљач ће реализовати кроз следеће активности:

Укључивање локалног становништва у заштиту природе је дугорочни циљ и инструмент реализације циљева и приоритетних активности. Веома је важно да локално становништво препозна свој интерес у чувању природних вредности.

Сарадња са локалним становништвом ће се одвијати и успоставити уз помоћ локалне самоуправе града Крушевца ради очувања и унапређења заштићеног подручја и то посебно са инспекцијским службама, комуналним службама, службама за урбанизам и грађевинарство и туристичком организацијом.

Сарадња чуварске и стручне службе са локалним становништвом (месним заједницама, локалним школама), оствариће се по потреби и у одређеним пројектима и акцијама уређења простора, укључивање у организацију и учешће у различитим акцијама поводом обележавања важних датума.

Корисници резервата обраћаће се писмено или усмено Управљачу, зависно од активности коју желе да обаве у резервату, процењује се да ли је жељена активност у складу са условима заштите природе или се упућује у процедуру добијања услова заштите природе, ако Управљач процени да је то потребно.

Едукацијом локалног становништва из области заштите животне средине и подизањем нивоа свести о значају очувања биодиверзитета у циљу туристичке валоризације подручја и одрживог коришћења заштићеног подручја.

Планира се сарадња са невладиним организацијама ради будућих пројеката. На територији града Крушевца постоји развијен невладин сектор и сектор цивилног друштва, у области заштите природе, посебна сарадња са невладиним организацијама, које се баве едукацијом младих, локалног становништва и промоције заштићених вредности.

У будућности очекује се сарадња са регистрованим удружењима: Бела бреза, „Екоћел”, „Екокамп” из Крушевца, Туристичко еколошко друштво „Беловодски пешчар” из Беле воде и еколошки покрет манифестација „Беловодска розета”, књижевне колоније „Моравски цароставник”, сликарској колонији и Симпозијуму сликара и вајара „Раде Боровић”, Виноградске и Ђурђевданске вечери и Пештар арт у Кисељаји и Моравски орашак” из Трстеника.

Организовано деловање са суседним управљачима, заједнички интереси обједињавање презентација у земљи и иностранству, размена искустава.

Планира се сарадња са непосредно са другим заштићеним подручјима у Србији у циљу размене искустава и стечених знања и посете других заштићених добара.

7.1.1. Сарадња са научно- истраживачким институцијама

У наредној 2022. години Управљач планира наставак сарадње са Заводом за Заштиту природе Србије, Институтом за крмно биље Крушевац и факултетима из домена управљања природним ресурсима и заштите природе, кроз омогућавање студентских и теренских истраживања у оквиру теренске наставе, стручно истраживачких пројеката факултета на процени стања флоре и фауне. По завршеном истраживању Управљач ће захтевати извештај о резултатима истраживања.

VIII Посебни послови и задаци

8.1. Против пожарна заштита

На основу Плана заштите од пожара ЈКП Крушевац, бр.4193, дана 03.06.2021. год. и Решења МУП-а, којим је дао сагласност на План заштите од пожара бр.217-279/21, дана 09.07.2021.год. Спроводиће се ПП заштита у складу са одредбама Закона о заштити од пожара и Закона о заштити природе.

С обзиром да је само подручје влажног и плавног карактера, опасност је самим тим и смањена. Од великог је значаја, едукација локалног становништва у вези са ризицима од пожара. У периодима повећаног ризика, летњи периоди, биће појачан надзор чувара, планира се постављање знакова и табли упозорења са забраном ложења ватре, као и забрану бацања опушака од цигарете.

IX. Извори финансирања

Финансирање заштићеног подручја, према Закону о заштити природе, обезбеђује се из:

1. Средства републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе
2. Осталих буџетских средстава
3. Накнада за коришћење заштићеног подручја
4. Прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним добром
5. Средства обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе
6. Донација, поклона и помоћи,
7. Других извора у складу са законом

Основни извори финансирања послова, задатака и активности утврђени овим Програмом, остварују се из буџета Републике Србије и сопствених средстава.

За реализацију Програма управљања СРП „Осредак” за 2022. годину, потребно је обезбедити одговарајуће организационе, финансијске и техничке претпоставке. Сачињен је финансијски план и планирана укупна средства за 2022. годину у износу од 5.823.000,00 динара.

За реализацију Програма управљања СРП „Осредак” за 2022. годину, планира се учешће средства Буџета Републике Србије, односно Министарства заштите животне средине у износу од 3.000.000,00 динара (71,1%), учешће управљача у износу од 1.223.000,00 динара. (28,9%) и учешће Буџета јединице локалне самоуправе - град Крушевац у износу од 1.600.000,00 динара.

Обрадила :
Саветник за правне послове- Слађана Јевтић

Шеф службе СРП „Осредак”
Ивана Живковић Антић, дипл.биол.екол

директор ЈКП Крушевац,
Снежана Радојковић,

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2022. ГОДИНУ – Табела планираних расхода заштићеног подручја Специјалног резервата природе „Осредак“

Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)					
	Буџет РС	Сопствени приход	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од донација, поклона и помоћи	Средства из накнада	Укупно
A.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја						
A.1. Чуварска служба	1,500,000.00	578,000.00	0.00	0.00	0.00	2,078,000.00
A.1.1. Бруто зараде чувара	1,440,000.00	458,000.00	0.00	0.00	0.00	1,898,000.00
A.1.2 Униформа за чуваре	60,000.00	60,000.00	0.00	0.00	0.00	120,000.00
A.1.3. Средства за GBS уређаји и батеријске лампе		60,000.00				60,000.00
A.2. Одржавање заштићеног подручја	80,000.00	280,000.00	0.00	0.00	0.00	360,000.00
A.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјима - израда управљачких докумената	80,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	80,000.00
A.2.2. Средства за гориво службеног теренског возила	0.00	250,000.00		0.00	0.00	250,000.00
A.2.3. Средства за излазак на терен за обележавање граница заштићеног подручја	0.00	10,000.00	0.00	0.00	0.00	10,000.00
A.2.4. Средства за заснивање базе података	0.00	20,000.00	0.00	0.00	0.00	20,000.00
Укупно A.0	1,580,000.00	858,000.00	0.00	0.00	0.00	2,438,000.00
B.0. Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности						
B.1. Средства за штампање промотивног материјала	0.00	50,000.00		0.00	0.00	50,000.00
Укупно B.0.	0.00	50,000.00		0.00	0.00	50,000.00
B.0. Праћење и унапређење стања заштићеног подручја						
B.1. Мониторинг флоре заштићеног подручја	300,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	300,000.00
B.2. Мониторинг акватичних бескичмењака	120,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	120,000.00
Укупно B.0.	420,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	420,000.00
Г.0. Активности и учешће управљача на простор, планирању, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, санације подручја						
Г.1. Формирање пешачко едукативне стазе	0.00	35,000.00	0.00	0.00	0.00	35,000.00
Г.2. Израда и постављање инфо-едукативних табли	0.00	30,000.00	0.00	0.00	0.00	30,000.00
Г.3. Израда и постављање осматрачница за птице и стола са настрешницом	0.00	150,000.00	0.00	0.00	0.00	150,000.00
Г.4. Чишћење и изношење смећа и шута	200,000.00	0.00	800,000.00	0.00	0.00	1,000,000.00
Г.5. Механичко уклањање инвазивних врста биљака	200,000.00	0.00	800,000.00	0.00	0.00	1,000,000.00
Г.6. Израда и постављање чуварске кућице и паркинга заштићеног подручја	500,000.00	100,000.00	0.00	0.00	0.00	600,000.00
Г.7. Израда лименог чамца са пратећом опремом	100,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	100,000.00
Укупно Г.0.	1,000,000.00	315,000.00	1,600,000.00		0.00	2,915,000.00
Укупно планирани расходи	3,000,000.00	1,223,000.00	1,600,000.00	0.00	0.00	5,823,000.00

**ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2022. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје Специјалног резервата
природе "Осредак"**

Ред.број	Извори прихода	Износ у динарима
	Средства Буџета Републике Србије	3,000,000.00
1.	1.1. Министарство заштите животне средине	3,000,000.00
	1.2. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управа за шуме	0.00
	1.3. Остала средства Републике Србије	0.00
	Сопствени приходи	1,223,000.00
2.	2.1. Приходи од обављања делатности	0.00
	2.3. Остали сопствени приходи	1,223,000.00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	1,600,000.00
4.	Средства донација, поклона и помоћи	0.00
5.	Остала средства	0.00
	Укупно приходи	5,823,000.00

